

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

SEDEMNAJSTI MEDNARODNI KONGRES ZGODOVINSKIH VED V MADRIDU

(26. avgust — 2. september 1990)

Prireditelji so ob koncu kongresa našli, da je bilo vsega 312 raznih sestankov, velikih zasedanj, vseh vrst komisijskih in podobnih zborovanj itd. Slišati je bilo celo še precej višjo številko. Udeležencev je bilo okrog 2100 — natančnega števila gotovo nihče ne ve. Vsekakor jih je bilo precej manj kot leta 1970 v Moskvi (okrog 3300), nekaj manj kot 1980 v Bukarešti, približno toliko kot leta 1965 in 1985 na Dunaju in v Stuttgartu in precej več kot leta 1975 v San Franciscu. Kdor bi iz števila prireditev in udeležencev izračunal, da se je posamezne prireditve udeležilo povprečno blizu sedem ljudi, bi napravil podobno računsko napako kot tisti, ki računa, da so Turki ubili ali odpeljali tretjino slovenskega prebivalstva. Tistih 312 prireditev je bilo namreč porazdeljenih na osem dni in mnoge so trajale le po nekaj ur, tako da tistih — recimo — 2100 ljudi ni bilo ves čas porazdeljenih na vseh 312 prireditev, temveč jih je posameznik lahko obiskal tudi po deset ali dvajset. Res pa je tudi, da je velik del na seznamu navedenih udeležencev z organiziranimi ekskurzijami ali v lastni režiji v času kongresa preplavaljal Madrid in njegovo okolico do Toleda, Segovije, Avile itd., tako da je bila povprečna dnevna navzočnost na kongresu po mojem komaj okrog polovice.

Skoraj vse prireditve kongresa so potekale v obsežnem poslopju medicinske fakultete, ki je del Univerze Complutense v severnozahodnem delu Madrida. (Complutense je pridevnik, ustrežajoč krajevnomu imenu Alcalá de Henares, kjer je ta univerza bila nekdanj.) Poslopja te univerze in z njo povezanih študentskih domov so bila sezidana po širokopotezni enotni zasnovi v smislu campusa po državljanski vojni in obsegajo ogromne površine, na katerih so tudi športne naprave in pošta, začuda pa ni nobene trgovinice za najbolj potrebne osebne potrebščine. Med tem univerzitetnim naseljem in bližnjimi, precej novimi mestnimi okraji se razteza velik park, v katerem še stoji spomini na državljansko vojno — nekaj metrov visoki, iz zelo grobega in neenakomerno zmešanega betona v očitni naglici zgrajeni, med seboj najbrž pod zemljo povezani bunkerji, katerih strelne line so obrnjene na vzhod, proti mestu. Ob parku je vrsta študentskih domov, ki jih označujejo kot »velike kolegije«. Nekateri so imenovani po španskih zgodovinskih osebnostih, drugi po južnoameriških državah. Med največjimi je brazilski.

Medicinska fakulteta ima eno posebno veliko dvorano in v osmih krilih stavbe po en velik amfiteater, pa še nešteto večjih ali manjših predavalnic (aula). V tako imenovanih amfiteatrih so govorniki, kolikor niso bili za predsedniškimi pultom, nastopali na mestu, ki je bilo v nekdanji zasnovi medicinskih predavalnic namenjeno javnemu seciranju. V veliki dvorani in amfiteatrih, kjer so obravnavali splošne zadeve, »velike teme« in podobne dele programa, ki so jim hoteli dati poseben poudarek, je bilo organizirano simultano prevajanje v angleščino, francoščino in španščino. Zato so ljudje nemškega govora (v slovenščini jih radi napačno vse zmečemo v koš »Nemcev«) v teh prostorih najrajši uporabljali angleščino. Tako je bil kongres bolj kot prejšnji kongresi anglofon, posebno ker tudi francoščina počasi, a gotovo izgublja tla med zgodovinarji, med katerimi se je doslej v primeri z drugimi znanstvenimi področji še dosti dobro držala. Manj kot v velikih je angleščina prevladovala v manjših predavalnicah, kjer simultane prevajanja ni bilo. Tu sta se nemščina in francoščina ponekod še kar držali.

Eden izmed dosedanjih organizatorjev mednarodnih kongresov zgodovinarjev je napisal njihovo zgodovino (Karl Dietrich Erdmann, Die Oekumene der Historiker, Geschichte der Internationalen Historikerkongresse und des Comité International des Sciences Historiques, Göttingen 1987). Kako bo kdo v nadaljevanju napisal zgodovino madridskega kongresa, si je težko predstavljati, posebno ker o objavi vsaj strnjenih diskusij tokrat prvotno ni bilo govora, dejavnost pa se je razbohotila in razcepila do skrajnih mej. Kolikor bolj se kongresi programske razraščajo, toliko težje je sproti objavljati njihovo gradivo. V Bukarešti (1980) so npr. še dosti vnaprej objavili obsežne referate in po kongresu povzete diskusij. Za Stuttgart (1985) je bil obseg tiskanih referatov že zelo omejen, za Madrid pa so dopustili le povzetke in obsegu dveh redko tipkanih strani. V južneevropskem stilu se potem španski prireditelji tega niso držali in so nediscipliniranim avtorjem objavili celotna velika daljša besedila. Potrdilo se je opazovanje, da je revež tisti, ki se drži pravil igre. Eni in drugi, dolgi in kratki, so

potem seveda na dolgo prebirali svoje izdelke, saj sta bili knjigi pripravljenih besedil razdeljeni šele na samem kongresu in jih ni bilo časa vnaprej v miru prebrati.

Vsak udeleženec je lahko prebral kak delček kongresnih materialov, ujel drobce kongresa in prispeval kako zrno k veliki pogači, zvedel kako zanimivost po ustni pripovedi drugih, toda celostne podobe si prav gotovo nihče ni ustvaril. Le redki, v glavnem neposredno angažirani in prizadeti, so v neki sekciji, komisiji itd. vztrajali od začetka do konca njenega dela, sicer pa je velik del udeležencev fluktuiral. Pretakanje iz predavalnice v predavalnico, tudi med predavanjem, združeno s pogostim odpiranjem in zapiranjem vrat, je imelo v precejšnji meri patriotski ali prijateljski značaj. Skupinica je prišla v predavalnico, počakala nastop svoje zvezde, na koncu zaploskala in — odšla. Seveda je pretakanje imelo tudi druge vzroke: zanimanje za več tem, o katerih so razpravljali ob istem času, razočaranje nad zavlečeno obravnavo sicer privlačne teme in upanje, da bo drugje bolje itd.

V predgovoru k obema knjigama »povzetkov«² so napovedali objavo celotnih kongresnih referatov in po najnovejših vesteh naj bi objavili v celoti tudi diskusije k referatom. Kako bo to izvedljivo, si ne znam predstavljati. Samo diskusije poldruga dne, ki sem jim sam predsedoval, bi napolnile knjigo. O celotnem delu kongresa ne bo pač nikdar popolne predstave.

Kongres se je začel s slavnostnim predavanjem, ki ga je imel madridski profesor Miguel Angel Ladero Quesada o tako imenovani Betijski ali Guadalupski Andaluziji (Andalucía, torej po naše boljše Andaluzija) kot okolju, iz katerega je šest let po Kolumbovem prihodu v Seviljo izšlo njegovo odkritje Amerike. Kongres je bil namreč že v znamenju Kolumbovega podviga, katerega poltisočletnico bodo na široko obhajali leta 1992, in kongresne tiskovine so bile opremljene s kronano številko 500. Ladero je podal bogato, zaokroženo populacijsko, gospodarsko, socialno in politično podobo obravnavane pokrajine okrog 15. stoletja, hoteč pokazati, da so bili prav tu dani pogoji za uresničenje Kolumbovih zamisli in da je Kolumb prišel sem o pravem času, medtem ko je bil za portugalske razmere prepozen, za angleške in francoske pa prezgoden.

Kongresne razprave so bile v skladu s tradicionalno razdelitvijo programirane takole:

Velike teme. Odkritje Amerike po Evropejcih; Megalopolis v zgodovini; Socialno-zgodovinski vplivi revolucij in reform.

Metodologija. Evropska in azijska pojmovanja časa v zgodovinopisju; Antropologija, socialna zgodovina in kulturna zgodovina; Zgodovinska biografija.

Kronološke sekcije. Miti in simboli kot viri za zgodovino sredozemlja; Agrarni svet in komunalno gibanje; Migracije v predkolumbijski Ameriki; Fevdalni sistemi v Aziji; Žito v svetovni zgodovini; Modernizacija arabskega sveta; Poklicni razvoj ženske; Dekadenca otomanskega imperija; Pogodbe pred II. svetovno vojno in med njo; Napredek v miru, nazadovanje v vojni; Države in imperiji v Afriki pred 1800; Socialna politika v 19. in 20. stoletju; Nacionalna zavest... v Aziji in Afriki; Tehnična izobrazba.

Združene kronološke sekcije. Rojstvo in razširitev znanosti; Strategija za ohranitev oblasti; Organizacija dela; Razmerje med Židi, kristjani in moslimi; Bolezen in družba; Center in periferija; metropola in kolonije.

Delo mednarodnih komisij, društev itd. Po zaporedju, kot se pojavljajo v uradnem programu, gre za naslednje panoge oziroma predmete študija: primerjalna vojaška zgodovina; didaktika zgodovine; zgodovina Židov; zgodovina pomorstva; bizantologija; zemljepis in zgodovina Amerike; renesansa; pravo in institucije; zgodovina univerz (obe zadnji navedeni komisiji sta skupaj obravnavali politične sile na univerzah); slovanske študije; Latinska Amerika in Karibi; gospodarska zgodovina; zgodovina zgodovinopisja; primerjalna cerkvena zgodovina; družbena gibanja in strukture; parlamenti; južnovzhodna Evropa; druga svetovna vojna; zgodovina mest; sodobna zgodovina Evrope; arabska zgodovina; diplomatika; oktobrska revolucija; historična demografija; francoska revolucija; mednarodna razmerja, križarske vojne in latinski Vzhod; bibliografija; historična metrologija; audiovizualna sredstva; kvantitativne metode; zgodovina žensk. Menda je bila nazadnje navedena »federacija«³ tudi zadnja, ki je v soboto delala še do enih opoldne. Druge organizacije so končale s svojim delom najpozneje v petek zvečer.

Okrogle mize. Rokopisni viri iz časov Marka Pola; razsvetljenje v Evropi in Aziji; varstvo civilistov in ujetnikov v I. svetovni vojni; filozofske ocene zgodovinarске zgodovine; zahodno in vzhodno Romanstvo (organiziral Romun); Komenski (organiziral Čeh); zgodovinarji; politiki in ideologija; zgodovinarji in varstvo kulturne dedščine; obveščevalne službe v 20. stoletju; primerjava Budimpešte in New Yorka; industrializacija v sredozemskih deželah; informatika in zgodovina; Romi (Cigani).

Kot je videti iz golega naštetja, je bilo popolnoma nemogoče, ujeti kolikor toliko celovito predstavo o delovanju kongresa. V prvi vrsti sem se seveda udeležil tistih zasedanj, h katerim sem bil sam aktivno pritegnjen.

Tako sem predsedoval (sodobneje povedano sem jo moderiral) kronološki sekciji za srednji vek, ki je razpravljala o agrarnem svetu in komunalnem gibanju. Temo je vsebinsko organiziral Peter Blicke, profesor v Bernu. Prireditelji kongresa so pravilni naslov »komunalizem« napačno spremenili v komunalno gibanje. Tako so temo omejili na srednji vek, čeprav bi morala pokrivati tudi tri stoletja novega veka. To je zopet pomenilo, da so sekcijo obravnavali kot enodobno in ji odmerili le en popoldan. Da je bilo to ravnanje napačno, je najbolj dokazovalo dejstvo, da je bila precej velika aula nabito polna. V razpoložljivi čas je bilo treba razvrstiti uvodni in sklepni referat, osem referatov za posamezne dežele (med njimi soliden prispevek Tomislava Raukarja iz Zagreba), primerjalna referata za Bizanc in Japonsko, trinajst vnaprej določenih in pet novo prijavljenih diskutantov. Na vso srečo štirje predvideni sodelavci niso prišli, in dva sta glede na očitno časovno stisko odstopila, tako da se je z nekaj mojega prigovarjanja in ob zgledni disciplini udeležencev vendarle posrečilo izpeljati vsebinsko zelo zanimivo razpravo brez zapletov v predvidenem času. Celotna razprava je bila vsebinsko dovolj usklajena med drugim tudi zato, ker je prof. Blicke deset mesecev pred kongresom povabil glavne sodelavce na dogovor v Švicu, kar je prišlo prav tudi vzhodnonemški zgodovinki Evamariji Engel, da je lahko vnaprej pripravila večino sklepnega referata, ki bi ga sicer morala sestaviti neodvisno od kongresnih razprav, ali pa po zelo strnjenih razpravah stresti iz rokava.

Moja glavna naloga je bilo tudi na tem kongresu vodstvo del Mednarodne komisije za zgodovino mest, ki ji predsedujem od leta 1981. Komisije so imele na razpolago poldrug dan, kar je bilo premalo, posebno če je tretja polovica dneva — kot v našem primeru — padla na soboto, ko ni bilo pričakovati obiska. Moram reči, da vse komisije niso bile v enakopravnem položaju, ker so nekaterim (npr. zgodovina univerz) odmerili več časa. Komisija za pomorsko zgodovino je s temo: Svetovna pomorska trgovina in transport hrane imela lasten tridnevni program in zasedala posebej na poveljstvu logistične službe španske vojske. Nekaj podobnega velja za komisijo za vojaško zgodovino, v kateri so bile nekatere ugledne vojaške šarže, tako da je njene premike — relata refero — varovalo spremstvo v vozilih in helikopterju. Naša komisija se je v svojem nepriviligiranem položaju vseeno počutila bolj navezано, in je lahko samo pod varstvom civilnih hostes ob sodelovanju številnega in delno menjajočega se drugega poslušalstva, obravnavala temo Vloga reglementacije pri nastanku novih mest in mestnih predelov od 14. do 18. stoletja. Temo smo izglasovali na prejšnjem kongresu v Stuttgartu in jo poverili bolonjski profesorici Franceski Bocchi kot glavnemu poročevalcu (rapporteur général), nakar so na sestankih v letih 1986—1988 sledili referati. Med drugim je sarajevska profesorica Desanka Kovačević-Kojić dala prispevek o novih mestih v Bosni in Srbiji, jaz pa o ustanavljanju mest v Vojni Krajini ob primeru Karlovca. Nazadnje je komisija že pred kongresom obravnavala in dopolnjevala osnutek poročila. Tedaj so bili tudi določeni koreferenti (ali moderneje po ameriško: panelisti). Glavno poročilo je bilo že pred kongresom razposlano v Biltenu komisije (Nouvelles de la CIHV) in na samem kongresu razdeljeno še drugim interesentom. Razprava sama je potekala v obliki panelne diskusije, razdeljene na tri dele: posamezni primeri, teoretični sklepi, posebni aspekti. Za prihodnji kongres (1995) je bila že prej izbrana tema: Sejmi — trgi — mesta. Seveda so bile na vrsti tudi tekoče upravne in strokovne zadeve komisije (zgodovinski atlasi mest, objave najstarejših virov, bibliografije itd.), ne pa volitve. Komisija je namreč že pred časom sklenila, naj bodo volitve na sestanku v letu po velikem kongresu zgodovinarjev, saj na svetovne kongrese prihaja manj članov komisije kot na njene letne sestanke.

Ker je zasedal ob istem času (čeprav le v sosednjem prostoru) kot pravkar omenjena komisija, se dela Komiteja za historično metrologijo nisem mogel udeležiti, imel pa sem sicer osebne stike z njegovim vodstvom. Pač pa sem se utegnil udeležiti občnega zbora tretje komisije, v kateri sem včlanjen — Mednarodne komisije za zgodovino parlamentov. Zanj sem bil leta 1980 v Bukarešti glavni poročevalec, nato nekaj časa v njej podpredsednik, odkar pa vodim drugo komisijo, so moje zveze z njo popustile. Zdaj bi skoraj rekel: k sreči. Razprava pred volitvami o uradni kandidaturi Angleža in iz formalnih razlogov sporni kandidaturi Avstrijca za predsednika, pa še same volitve, so bile morda na nivoju kakega zelo živahnega parlamenta, a po svoji zmedenosti nerazveseljive. Nazadnje je bil izvoljen uradni kandidat John Rogister.

Moja nadaljnja naloga na kongresu je bila udeležba in glasovanje na glavni skupščini Mednarodnega komiteja za zgodovinske vede, ki je prireditelj svetovnih kongresov zgodovinskih ved. Član komiteja sem po položaju kot predsednik »pridružene organizacije«. Pri začetni seji, ki se je glede na letalske zveze nisem mogel udeležiti, me je zastopal prvi podpredsednik Danec Thomas Riis, medtem ko drugi podpredsednik naše komisije Nikolaj Todorov, nekdanji bolgarski ambasador v Atenah, ki je menda zdaj predsednik bolgarskega parlamenta, ni prišel na kongres. Udeležil pa sem se osebno prav zanimivega sklepnega in odločujočega dela glavne skupščine. Ta je najprej odločala o kraju, v katerem bo leta 1995 prihodnji svetovni kongres. Napovedanih je bilo pet kandidatov: Izrael, Japonska, Kanada, Tunizija in Združeno kra-

ljestvo (Velika Britanija). Japonska je že pred kongresom razposlala propagandno gradivo, kanadska propaganda pa jo je na samem kongresu daleč preseгла, tako po luksurnosti vabil kot po bogatem sprejemu, ki ga je priredila članom komiteja, a se ga zaradi vodstva kronološke sekcije nisem mogel udeležiti. Vtis je Kanada napravila tudi po tem, da je njeno vabilo dvojezično in retorično dobro izrekla mlada predsednica njihovega nacionalnega komiteja. Ker Tunizije nihče ni zastopal, njena kandidatura ni prišla na glasovanje. Velika Britanija in Izrael sta v prvem krogu tajnega glasovanja dobila malo glasov in sta izpadla. Njune glasove je pri drugem glasovanju skoraj v celoti dobil kanadski Montreal, ki je že prej dosegel skoraj absolutno večino. Japonski je predvsem škodovala govornica o tamkajšnjih za evropske razmere strahotnih cenah.

Potegovanje za kongres ima na splošno prestižno-propagandne in gospodarsko-turistične nagibe. Pri madridskem kongresu sem kljub idealistični vnemi nekaterih španskih kolegov imel vtis, da je na odločilnih mestih prevladovala druga vrsta nagibov. Šlo je pač za enega izmed mnogih velikih kongresov. Kralj svojega častnega predsedstva niti ni sam podpisal (švedski kralj se je leta 1960 z vsemi kongresisti rokoval, predsednik Weizsäcker pa je pred petimi leti kongres sam začel z lepim govorom). Tudi prireditelja obeh sprejemov (vreme je bilo lepo in sta bila na prostem), župan in rektor, se nista dala spoznati — če sta sploh prišla. Najbolj je bilo pač občutiti precej dobro delujoči mehanizem kongresno-turistične mašinerije, ki jo vodi eno izmed tovrstnih podjetij. Pri prejšnjih kongresih ta mašinerija ni bila tako zelo opazna. V splošnem se bolje počutim, če so hostese manj uniformirane, a poklicno vsaj nekoliko bližje stroki kongresa. Najmanj pri treh letošnjih kandidatih za kongres (Kanada, Japonska, Izrael) so bile očitno bolj v ospredju želje po uveljavljanju v mednarodni znanosti, torej motivi, ki sem jih označil kot prestižno-propagandne. Zato utegne biti organizacija prihodnjega kongresa zopet manj rutinsko-brezosebno izpeljana.

Izbiri Montreala je sledila predstavitev kandidatov za prihodnjo generalno skupščino in javno glasovanje o tem. To pot gospodarski motivi gotovo niso bili glavni, saj se bo zbralo le kakih 100 ljudi. Kandidati so bili Češkoslovaška, Madžarska, ZR Nemčija, Venezuela in ponovno Izrael. Ko dvignjenih rok nikogar ni bilo moč prešteti, so preštevali glasove tako, da smo vstajali. Na ta način smo postopno zoževali krog kandidatov, dokler ni v tretjem krogu dobila večine Praga.

Precej bolj pomembne so bile volitve novega upravnega odbora, posebno ker dosedanja desetletna tajnica, francoska bizantologinja grškega rodu Helène Ahrweiler, visoka funkcionarka v francoski kulturni hierarhiji (rektorica, po novem baje šefinja centra Pompidou) ni obnovila kandidature. Da pa se ob vsakem kongresu menja predsednik, se samo po sebi razume. Posebna komisija je pripravila listo odbora (biroja), ki so jo hoteli dati v izvolitev kot celoto. Pojavila pa sta se dva nadaljnja kandidata, od katerega so enega zaradi starosti nad 70 let brž izločili, italijanskega kandidata pa se na ta način niso mogli znebiti. Nekoliko neprijeten položaj je nastal, ko je zahodnonemški zgodovinar Hans Mommsen menil, naj vzhodni Nemeec Joachim Hermann ne bi kandidiral, češ da bo tako moral po združitvi Nemčije odstopiti. Blagajnik, Švicar A. Dubois je odvrnil, da je članstvo v odboru osebno, in ne sloni na načelu reprezentance. To je sicer pravno res, dejansko pa ne. Kaj če bi npr. v odboru ne bilo nikogar iz Sovjetske zveze ali iz ZDA, ali če bi izvolili iz teh držav nekoga proti volji nacionalnega komiteja? S takimi intermezzi so se volitve sicer nekoliko skomplicirale, nazadnje pa je bila s tajnim glasovanjem vendarle izvoljena prvotno predlagana lista. Novi predsednik je postal Anglež Theo C. Barker, ki se je predstavil kot bivši oxfordski študent, ekonomski zgodovinar, a ne ekonomist, pristaš arhivskega dela, ki ga je opravil po različnih delih sveta. Novi glavni tajnik je francoski zgodovinar mednarodnega slovesa François Bédarida, šef instituta za zgodovino sodobnosti.

Poleg navedenih kongresnih dejavnosti sem se pasivno udeležil vrste drugih zasedanj. Tako sem ujel del predavanj o odkritju Amerike, predvsem precej dolgo pripoved Čeha Bohumila Badure, ki je s komaj opaznim akcentom v španščini govoril o srcu Evrope in Novem svetu. Poslušal sem začetek in prvo zasedanje metodološke skupine o antropologiji, družbeni zgodovini in kulturni zgodovini. Uvodno predavanje je imel v dobri angleščini Rus Valerij A. Tiškov sam; njegov predvideni soavtor, tudi pri nas že dolgo znani J. V. Bromlej je malo pred kongresom umrl. Nathalie Zemon Davis (ZDA) je nastopila z retoriko ameriškega stila in se pri že opisanih volitvah prebila v vrhove zgodovinarske hierarhije. Na programu je bil tudi Branislav Đurđev, katerega metodološki prispevki štejejo v železni repertoar mednarodnih kongresov zgodovinarjev. Objavljeni povzetek se dotika pojma antropologije. Ker Đurđeva, ki je že v letih, ni bilo, je šel referat v ustni razpravi neopažen mimo. Med drugim se kritično izraža o šoli Analov, s čimer v zadnjih časih ni sam.

Sklepna slovesnost je bila v nedeljo. Proti vsemu pričakovanju se je veliki amfiteater še kar precej napolnil. Nekaj govornikov se je poslavljalo od svojih funkcij, predvsem pa sta nastopila novi predsednik in novi glavni tajnik. Z zadovoljstvom so

mogli zadnji govorniki ugotoviti, da je bil leta 1990 prvi kongres po vojni, na katerem je bil opazen umik ideoloških sporov in se je uveljavila svoboda znanosti kot temelj mednarodnega sodelovanja.

Sproščeno vzdušje je bilo že med kongresom opazno tudi v številnosti in komunikativnosti članov dveh velikih skupin — sovjetske, zbrane iz pripadnikov najrazličnejših etničnih skupin, in vzhodnonemške. Po svoje simptomatično je bilo majhno število Jugoslovanov. Točnega števila ne vem, ker tiskani sezname niso nikdar popolnoma zanesljivi, in nekaterih prijavljencev nisem videl, srečeval pa sem se v glavnem z devetimi. Ker zdaj vodijo jugoslovanski komite v Zagrebu, so bili v Madridu vsaj trije Hrvati. Nadalje sem osebno srečeval po enega udeleženca in eno udeleženko iz Bosne in Makedonije ter po enega iz Beograda in Črne gore. Če sem koga prezrl, naj mi oprostijo, pri tolikšni razkropljeni množici nikdar vseh ne vidiš. Najbrž nas je bilo 12 ali malo več. V glavnem so vsi jugoslovanski udeleženci sodelovali pri tej ali oni točki programa. Uvodoma navedena Erdmannova knjiga navaja za čas med obema vojnama po 4 do 9 jugoslovanskih udeležencev, leta 1950 nobenega, nato pa vsakih pet let: Rim 68, Stockholm 31, Dunaj 67, Moskva 119, San Francisco 23, Bukarešta 68, Stuttgart 27—35. Letošnje število je torej izredno nizko. Zvrniti krivdo na politične razmere in pomanjkanje denarja je preveč preprosto. Tudi ne more biti kriva samo premajhna dejavnost jugoslovanskega komiteja za zgodovinske vede, čeprav gotovo ni prav, da v finančnem poročilu Mednarodnega komiteja za zgodovinske vede, blestimo zamudniki kotizacije za leta 1984, 1986 in 1989, v glavnem v družbi s Kenijo in Nigerijo, ki jima je članstvo zaradi neplačila prenehalo. (S tem »Črna Afrika« ni več predstavljena v Komiteju.) Porazna udeležba iz Slovenije je očitno predvsem posledica premajhne povezanosti slovenskih zgodovinarjev in zavodov, ki se ukvarjajo z zgodovino. Moja vednost o pripravah na kongres je temeljila skoraj samo na moji funkciji v Mednarodni komisiji. Če sem informacije posredoval naprej, očitno ni imelo posebnega odmeva. Sedanja organizacijska struktura je očitno odpovedala.

Pravzaprav pa sama pasivna udeležba na kongresu ni toliko pomembna kot aktivna. Ta je bila po mojem vtisu z jugoslovanske strani razmeroma boljša, vendar tudi v znamenju nazadovanja. Erdmann našteva od 1955 do 1985 vsega dva ducata jugoslovanskih predavaj (brez komisijskih), pri čemer ne šteje koreferatov, diskusij itd. Po tem kriteriju Jugoslavija do 1985 ni bistveno zaostajala za državami podobne velikosti. Po tem kriteriju pa leta 1990 najbrž ne bo dobila točke. Kmalu se bo zopet začel boj za vodilne vloge. Ta boj se začelja s predlaganjem tem, saj ima uspešni predlagatelj teme vse izglede, da mu zaupajo organizacijo seje in glavno predavanje. Največ izglede imajo seveda države, zastopane v glavnem odboru. Jugoslavijo je od leta 1965 dalje zastopal beograjski profesor Jorjo Tadić, ki pa je že leta 1969 umrl. Ne prej ne pozneje v deset do dvanajstčlanskem glavnem odboru ni bilo Jugoslovana. Treba je izvajati pravo strategijo za predlaganje tem in za pridobitev položaja »odgovornega« za temo. Osebna poznanstva so pri tem še bolj pomembna kot znanje jezikov, brez katerega pa tudi ne gre.

Ker nisem bil prvič v Madridu, se je moj turistični program omejeval na ogled Prada, kjer porabiš nekaj časa že pri čakanju v vrsti za vstopnico. Dnevi so bili vroči, večkrat tudi čez 35° C v senci, vendar je bila vročina suha in je ni bilo težko prenašati. Kongres je padel pač v tisto dobo, ki ji pravijo v Madridu trije meseci pekla (nueve meses de invierno, tres meses de infierno). Moji, razmeroma skromni turistični premiki po centru mesta so imeli to dobro posledico, da me niso utegnili okraati, kar se je kakemu udeležencu kongresa tudi zgodilo.

Sergij Vilfan

JEGLIČEV SIMPOZIJ V RIMU

(Rim, 18.—21. 9. 1990)

Slovenska teološka akademija v Rimu je tako kot leta nazaj tudi letos organizirala v Sloveniku v Rimu simpozij, ki je bil tokrat posvečen ljubljanskemu knezoškofu Antonu Bonaventuri Jegliču. Simpozij je trajal od 18. do 21. septembra. Sedemindvajset referentov je osvetljevalo Jegličovo osebo in delo ter politične in cerkvene razmere, v katerih je deloval. Kako vsestranskega zanimanja je bilo deležno življenje in delo Antona Jegliča, nam lahko pokaže že seznam inštitutov in institucij, katerih člani ali predstavniki so na simpoziju sodelovali: Teološka fakulteta v Ljubljani, Slovenska teološka akademija v Rimu, Zgodovinski oddelek Filozofske fakultete, Arhiv Slovenije, Skofijski arhiv v Ljubljani, Inštitut za sodobno zgodovino, Inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, Ost und Südosteuropa Institut na Dunaju, dva profesorja iz Sarajeva, akademična prof. dr. Anton Trstenjak in prof. dr. Stane Gabrovec, profesor Franc Kralj in drugi.